

УДК 336

М. В. Корнєєв,
к. е. н., доцент

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

М. Korneyev,
PhD in Economics, Associate Professor

FORMING OF CONCEPTUAL BASES DEVELOPMENT OF SUBJECTS OF FINANCIAL TO SECTOR IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

У статті розглянуто систему елементів формування концептуальних засад діяльності суб'єктів фінансового сектору, фактори впливу на процес їх побудови. Визначено окремі стратегії розвитку вітчизняного фінансового ринку в сучасних умовах господарювання. Проаналізовано найбільш характерні особливості глобалізації фінансових відносин. Сформовано концептуальні засади тактичної та стратегічної діяльності суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації.

In the article are considered the system of elements of forming of conceptual bases of activity of subjects of financial to the sector, factors of influence on the process of their construction. Separate strategies of domestic financial market development in the modern terms of menage are certain. The most characteristic features of globalization of financial relations are analysed. Conceptual bases of tactical and strategic activity of subjects of financial to the sector in the conditions of globalization are formed.

Ключові слова: діяльність, фінансовий ринок, фінансовий сектор, фінансова система, глобалізація, суб'єкт, концепція, стратегія.

Key words: activity, financial market, financial sector, financial system, globalization, subject, conception, strategy.

ВСТУП

Перспективний розвиток діяльності вітчизняних суб'єктів фінансового сектору може відбуватись у формі декількох сценаріїв, що відповідають сподіванням різних груп суб'єктів економічної системи. В сучасних умовах господарювання необхідним є формування ряду концептуальних засад розвитку фінансової системи, які будуть висвітлювати перелік цілей, завдань та черговість їх вирішення, інституційні перетворення, інноваційні аспекти у розвитку окремих суб'єктів фінансового сектору. Ці концептуальні засади повинні враховувати економічні інтереси суб'єктів фінансової системи та слугувати фундаментальною базою при розробці як тактичних, так і стратегічних перспектив діяльності суб'єктів фінансового сектору. Зазначимо, що ідеальної, збалансованої, задовольняючої усі групи суб'єктів фінансового сектору, системи концептуальних засад розвитку їх діяльності не існує. Необхідність розробки адаптованої до сучасних умов економічного розвитку системи концептуальних засад діяльності суб'єктів фінансового сектору обумовлює актуальність теми даної статті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблематиці розвитку фінансового ринку та окремих його сегментів присвячені праці таких вчених, як Ю. Баглюк [1], К. Багмет [2], В. Базилевич, О. Барановський, А. Вагнер, Т. Васильєва [3; 6], І. Д'яконова [4], О. Заруба, М. Клапків, І. Кобушко [16], С. Козьменко

[6; 18], С. Леонов [8], М. Мних, П. Мюллер, С. Осадець, Р. Пікус [10], В. Пластун [11], В. Плиса [12], І. Рекуненко [13], Л. Рейтман, В. Фурман, І. Школьник [5; 15] та інші. Проте недостатньо обґрунтованими виступають можливі концептуальні засади діяльності окремих суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації, що будуть адаптовані саме до сучасних умов господарювання.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є проведення системних комплексних досліджень для подальшої побудови ряду концептуальних засад діяльності вітчизняних суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації, які, у свою чергу, сформують основу для розробки стратегії вітчизняного фінансового ринку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Концептуальні засади діяльності суб'єктів фінансового сектору включають результативну (описує бажані кінцеві результати такої діяльності, які планується досягнути) та забезпечувальну складову (відображає бажані параметри стану й функціонування фінансової системи вцілому). Результативні цілі забезпечують довгострокові умови досягнення наступних пріоритетів: створення і підтримання вже існуючого потенціалу, відповідного інституціонального середовища діяльності суб'єктів фінансового сектору; надійність захисту фінансової си-

стеми від ряду загроз (як зовнішніх, так і внутрішніх). Сформульовані результативні цілі можна досягнути на практиці спільними зусиллями держави, суб'єктів бізнесу й суспільства. Зміст результативної складової впливає на форму представлення відповідних цілей, які подаються у вигляді сукупності цільових показників.

Ефективно сформовані результативні та забезпечувальні складові концептуальних засад дають можливість побудови змістовної та, у майбутньому, успішно реалізованої стратегії діяльності окремих суб'єктів фінансового сектору. Ці складові, формуючи вектор розвитку фінансового ринку, окреслюють межі пошуку засобів досягнення успіху в такому розвитку, дозволяють підвищити ефективність реалізації стратегії такого розвитку і виступають підґрунтям для оцінки дій суб'єктів фінансової системи в сучасних умовах господарювання.

Деталізований аналіз формулювання результативних та забезпечувальних цілей у ймовірнісних стратегіях розвитку суб'єктів фінансового сектору дає можливість обґрунтовано стверджувати про те, яка дійсно стратегія розвитку реалізується (чи дійсно може бути реалізована) на фінансовому ринку.

Цільові показники відображають зміст відповідних цілей, а їх значення — конкретні їх характеристики, фіксуючи при цьому стан справ та орієнтуючи дії різних суб'єктів фінансового сектору на досягнення цілей, якщо це відповідає їх економічних інтересам. У разі невідповідності економічних інтересів суб'єктів фінансового сектору сформованим цілям, проводиться відповідне для цього їх стимулювання з метою досягнення стратегії розвитку таких суб'єктів. Для тих характеристик цілей, яким не можна задати бажані значення, вказують бажаний напрям їх змін з використанням показників-індикаторів. Зазначимо, що структура цілей та їх вимірники не можуть переноситися з однієї стратегії розвитку суб'єктів фінансового сектору в іншу. Реальний сценарій розвитку суб'єктів фінансового сектору спиратиметься на стратегію, сформовану в результаті комбінації дій всіх груп суб'єктів фінансової системи. Можна, наприклад, виділити стратегію спрямовану на інерційний посткризовий розвиток діяльності суб'єктів фінансового сектору (базується на відмові від радикальних змін й інновацій, передбачає переважно тактичне маневрування між групами економічних інтересів суб'єктів фінансової системи) або спрямовану на модернізацію фінансового ринку (передбачає зміну пріоритетів, модернізацію інституційних механізмів, які відповідають за якість фінансової системи, її державне регулювання, формує траєкторію зміни інститутів й економічної політики, що синтезує поточний стан з бажаним). Стратегія модернізації реалізується на основі інституційних реформ, які підштовхують фінансовий ринок до зростання (за або без участі держави), або проектних реформ (передбачають інтенсифікацію вкладень в конкурентоспроможні сектори ринку; доходи від реалізації відповідних проектів йдуть на забезпечення модернізації галузей фінансової сфери).

Русійною силою в розробці та реалізації стратегії розвитку фінансового сектору повинні стати саме суб'єкти фінансової системи. Варто враховувати зарубіжний досвід проведення інституційних перетворень у країнах, що успішно пройшли цей етап, розробляючи на своїй території стратегії модернізації (разом з про-

гнозом екзогенних параметрів і результатами моделювання вітчизняної фінансової системи). У фінансовій системі, що розвивається, є тільки перевага — можливість запозичення вже створених інститутів, методів управління і технологій у вже розвинених фінансових системах. При розробці відповідних концептуальних засад треба врахувати аспект запозичення, який буде покладено в основу стратегії діяльності суб'єктів фінансового сектору. Стимулювання зростання фінансового ринку при поступовому поліпшенні інститутів може призвести до успішної модернізації внаслідок того, що причинний зв'язок між зростанням й інститутами — двосторонній (поліпшення інститутів сприяє зростанню, швидке зростання полегшує вдосконалення інститутів). Інституційна траєкторія буде перспективною, якщо вона буде узгоджена з рядом обмежень і передбачати механізми стимулювання змін фінансової інфраструктури.

При формуванні системи концептуальних засад розвитку суб'єктів фінансового сектору враховують властиві їм різноманітні загрози (як внутрішні, так і зовнішні), спроможність адаптуватися до змін умов (внутрішніх, зовнішніх).

При обґрунтуванні концептуальних засад розвитку суб'єктів фінансового сектору необхідно враховувати важливість виконання фінансовою системою ряду соціально-економічних функцій.

У процесі розробки концептуальних засад розвитку суб'єктів фінансового сектору треба також враховувати глобалізаційний аспект.

Глобалізація відносин у фінансовій сфері виступає процесом стирання бар'єрів (законодавчих, економічних) між фінансовими системами, який відбувається під впливом змін у світовій економіці та формує, відповідно, глобальний фінансовий простір.

Глобалізація світового фінансового ринку відбувається з урахуванням таких тенденцій розвитку: конкуренція між крупними транснаціональними суб'єктами фінансового сектору; капіталізація та концентрація капіталу у фінансовому секторі, формування стратегічних альянсів між суб'єктами фінансового сектору, об'єднання суб'єктів фінансового сектору для формування відповідних міжнародних суб'єктів; злиття капіталів (наприклад, страхового та банківського); формування єдиного міжнародного законодавства у фінансовій сфері; адаптація вітчизняних ринків до специфіки міжнародної торгівлі фінансовими послугами; поява інноваційних фінансових продуктів; використання ефективних інформаційних систем і технологій у фінансовій сфері; розвиток нових механізмів передачі фінансових ризиків; впровадження ІТ-технологій у діяльність суб'єктів фінансового сектору [4]. В умовах глобалізації уваги заслуговує тенденція злиття банківського та страхового капіталів (банки пропонують страхові послуги, створюють дочірні страхові структури, а страхові компанії відкривають депозитні та ощадні рахунки, беруть участь у банківських формуваннях) [2]. Також розповсюджена тенденція з передачі ризиків з одного сегмента фінансового ринку на інші (наприклад, зі страхового ринку на ринок капіталу) [7]. Набуває розвитку тенденція мікрофінансових послуг (захист населення з низькими, нестабільними доходами, що виступає ефективним способом забезпечення соціального захисту малозабезпеченого населення та забезпечує економічне зростання нерозвинутих країн світу) тощо [5; 6; 15].

Концептуальним напрямом розвитку вітчизняного фінансового ринку є поступова його лібералізація, завданням якої є побудова оптимального співвідношення між інтеграцією вітчизняної фінансової системи зі світовою та механізмами, що мають перешкоджати відтоку капіталів за кордон (рис. 1).

Світові тенденції розвитку суб'єктів фінансового сектору можуть бути охарактеризовані як достатньо успішні. Іноземні суб'єкти фінансового сектору поступово виходять на фінансові ринки інших країн (тобто вкладають кошти у діючих суб'єктів або створюють дочірні суб'єкти), що сприяє розвитку світового фінансового ринку шляхом надання якісних фінансових послуг, пропозиції інноваційних фінансових продуктів та здійсненню нагляду на відповідних ринках.

Для окремих країн привабливим є механізм участі іноземних суб'єктів фінансового сектору у капіталі чи викуп національних суб'єктів. Створення суб'єктів фінансового сектору зі 100% іноземним капіталом може негативно впливати на фінансові ринки (невідповідна конкуренція, банкрутство суб'єктів таких ринків, вагоме перетікання фінансових потоків, чутливість до коливань на міжнародних ринках тощо) [1; 7; 9; 10; 11; 12; 14].

При розробці концептуальних засад розвитку суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації треба врахувати, що поряд з позитивним впливом глобалізації світового фінансового ринку на вітчизняну фінансову систему (приплив іноземних інвестицій у розвиток інфраструктури фінансової системи, підвищення капіталізації та ємності її суб'єктів, використання інноваційних технологій у фінансовій сфері) виділяють також негативні аспекти такого впливу (втрата вітчизняного державного контролю над спеціалізованими фондами фінансових ресурсів, інвестиційними ресурсами, обмеження державних можливостей у важливих галузях фінансового сектору, ціновий демпінг тощо).

Концептуальними засадами розвитку суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації є: розробка адаптованих до сучасних умов господарювання інноваційних підходів до регулювання вітчизняного фінансового ринку, оптимальне перейняття міжнародного досвіду діяльності суб'єктів фінансового сектору та обмеження діяльності іноземних суб'єктів на вітчизняному ринку, поліпшення якості обслуговування у фінансовій сфері, опираючись на інноваційні технології, розширення вітчизняного асортименту фінансових послуг з врахуванням інноваційних видів ризиків; переймання світового досвіду оцінки об'єктів діяльності окремих суб'єктів, розробка системи законодавчих Кодексів у фінансовій сфері (наприклад, Страхового Кодексу), покращення складових фінансового стану та підвищення ефективності функціонування вітчизняних суб'єктів фінансового сектору, забезпечення належного рівня фінансової безпеки на ринку.

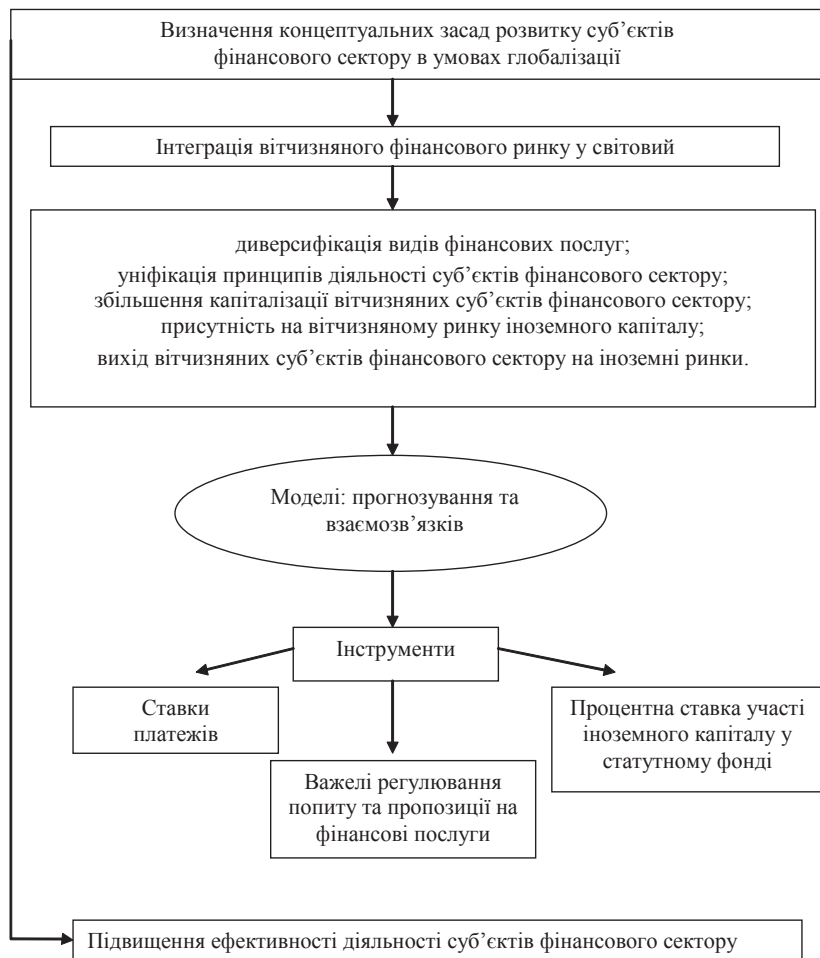

Рис. 1. Механізм інтеграції вітчизняного фінансового ринку у світовий

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження визначено складові елементи формування концептуальних засад розвитку суб'єктів фінансового сектору (результативні, забезпечувальні), чинники впливу на процес побудови таких засад; наведено можливі стратегії розвитку вітчизняного фінансового ринку (інерційна, модернізація); визначено характерні особливості глобалізації фінансових відносин та сформовано концептуальні засади розвитку суб'єктів фінансового сектору в умовах глобалізації. При цьому враховано, що тенденції розвитку вітчизняних суб'єктів фінансового сектору супроводжуються динамізмом, інтернаціоналізацією, лібералізацією, появою нових ризиків, удосконаленням системи фінансових продуктів та посиленням взаємозв'язків між сегментами фінансового сектору (страховим, банківським, інвестиційним), що пояснюється активними процесами інтеграції відповідних країн у світову економіку, переходом до ринкових методів регулювання фінансових відносин.

Література:

1. Баглюк Ю.Б. Інтеграція українського ринку у світову систему / автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини" / Ю.Б. Баглюк. — Донецьк, 2008. — 22 с.

2. Багмет К.В. Дослідження передумов банківсько-страхової інтеграції / К.В. Багмет // Вісник Української академії банківської справи. — 2010. — № 2. — С. 123—128.

3. Васильєва Т.А. Інноваційна складова в структурі макроекономічних індикаторів економічного розвитку: монографія / Т.А. Васильєва. — Суми ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. — 118 с.

4. Д'яконова І.І. Міжнародні фінанси: навч. посібник / [І.І. Д'яконова, М.І. Макаренко, Ф.О. Журавка та ін.]; за ред. М.І. Макаренка та І.І. Д'яконової. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 548 с.

5. Інтеграційні процеси на фінансовому ринку України: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук А.О. Єпіфанова, д-ра екон. наук І.О. Школьник, д-ра екон. наук Ф.Павелки; [А.О. Єпіфанов, І.О. Школьник, Ф. Павелка та ін.]. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. — 258 с.

6. Козьменко О.В. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія / О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва. — Суми, 2011. — 388 с.

7. Лебединська Л.В. Фактори забезпечення стійкості страхових компаній в глобальному середовищі / Л.В. Лебединська, Л.М. Ремньова // Фінанси. Банківська справа. — 2011. — № 1. — С. 113—120.

8. Леонов С.В. Інвестиційний потенціал банківської системи України: монографія / С.В. Леонов. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. — 375 с.

9. Несімко С.О. Шляхи розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / С.О. Несімко // ЛНУ імені Івана Франка. — 2011. — Режим доступу до журн.: <http://libfor.com/index.php?newsid=237>

10. Пікус Р.В. Розвиток страхового ринку в умовах глобалізації / Р.В. Пікус // Економіка. — 2011. — № 126. — С. 15—19.

11. Пластун В.Л. Тенденції розвитку страхових компаній в Україні та світі / В.Л. Пластун, В.С. Домбровський // Інноваційна економіка. — 2012. — № 8. — С. 40—46.

12. Плиса В.Й. Проблеми інтеграції страхового ринку України у світовий страховий простір [Електронний ресурс] / В.Й. Плиса // Львівський національний університет імені Івана Франка. — 2011. — Режим доступу до журн.: <http://forinsurer.com/public/02/12/01/135>

13. Рекуненко І.І. Інфраструктура фінансового ринку: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / І.І. Рекуненко — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. — 411 с.

14. Савченко Т.Г. Економічна оцінка доцільності валютної інтеграції України з найбільшими країнами СНД / Т.Г. Савченко, М.А. Ребрик, Д.В. Казарінов // Вісник Української академії банківської справи. — 2012. — № 2 (33). — С. 26—35.

15. Школьник І.О. Фінансовий ринок України в контексті розвитку світової фінансової системи: монографія / І.О. Школьник. — Суми: УАБС НБУ, 2007. — 98 с.

16. Kobushko I. The current investment market of Ukraine in the context of transformation processes / Ihor Kobushko, Iana Kobushko // Przedsiębiorstwo & Finanse. — 2012. — № 2. — P. 29—41.

17. Kostyuk A.N. Corporate Governance in a Transition Economy: monograph / A.N. Kostyuk. — Sumy: Virtus Interpress, 2005. — 157 с.

18. Kozmenko S. Economic evaluation of the consequences of disasters / S. Kozmenko // Environmental Economics. — Volume 1, Issue 1, 2010. — P. 8—11.

References:

1. Bahliuk, Yu.B. (2008), "Integration of the Ukrainian market in the world system", Ph.D. Thesis, Global economy, Donetsk National University, Donetsk, Ukraine.

2. Bahmet, K. (2010), "Research of pre-conditions of bank-insurance integration", Visnyk Ukrains'koi akademii bankivs'koi spravy, vol. 2, pp. 123—128.

3. Vasyli'eiva, T. (2010), Innovatsijna skladova v strukturі makroekonomichnykh indykatoriv ekonomichnoho rozvytku [Innovative constituent in the structure of macroeconomic indicators of economic development], DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine.

4. D'iakonova, I. (2012), Mizhnarodni finansy [International finances], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

5. Yepifanov, A. (2012), Intehratsijni protsesy na finansovomu rynku Ukrainy [Integration processes at the financial market of Ukraine], DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine.

6. Koz'menko, O. (2011), Strakhovyj i perestrakhovyj rynky v epokhu hlobalizatsii [Insurance markets in the epoch of globalization], BP, Sumy, Ukraine.

7. Lebedyn's'ka, L. and Remn'ova, L. (2011), "Factors of providing of firmness of insurance companies in a global environment", Finansy. Bankivs'ka sprava, vol. 1, pp. 113-120.

8. Lioenov, S. (2009), Investytsijnyj potentsial bankivs'koi systemy Ukrainy [Investment potential of the banking system of Ukraine], DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine.

9. Nesimko, S. (2011), "Factors Ways of insurance market development of Ukraine in the conditions of globalization", LNU imeni Ivana Franka, available at: <http://libfor.com/index.php?newsid=237>

10. Pikus, R. (2011), "Insurance market development in the conditions of globalization", Ekonomika, vol. 126, pp. 15—19.

11. Plastun, V. and Dombrovs'kyj, V. (2012), "Progress trends of insurance companies in Ukraine and world", Innovatsijna ekonomika, vol. 8, pp. 40—46.

12. Plysa, V. (2011), "Problems of integration of insurance market of Ukraine in outer insurance space", LNU imeni Ivana Franka, available at: <http://forinsurer.com/public/02/12/01/135>

13. Rekunenko, I. (2013), Infrastruktura finansovoho rynku: suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku [Infrastructure of financial market: modern state and prospects of development], DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine.

14. Savchenko, T. (2012), "Economic evaluation of expedience of currency integration of Ukraine with most countries of CIS", Visnyk Ukrains'koi akademii bankivs'koi spravy, vol. 2, pp. 26—35.

15. Shkol'nyk, I. (2007), Finansovyj rynek Ukrainy v konteksti rozvytku svitovoi finansovoi systemy [Financial market of Ukraine in the context of development of the world financial system], DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine.

16. Kobushko, I. and Kobushko, Iana. (2012), "The current investment market of Ukraine in the context of transformation processes", Przedsiębiorstwo & Finanse, vol. 2, pp. 29—41.

17. Kostyuk, A. (2005), Corporate Governance in a Transition Economy [Corporate Governance in a Transition Economy], Virtus Interpress, Sumy, Ukraine.

18. Kozmenko, S. (2010), "Economic evaluation of the consequences of disasters", Environmental Economics, vol. 1, pp. 8—11.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2013 р.